

Justyna Bielecka, Gabriel Nowacki

Rola wojsk specjalnych w konflikcie hybrydowym

JEL: F51. DOI: 10.24136/atest.2019.193.

Data zgłoszenia: 30.05.2019. Data akceptacji: 29.08.2019.

Celem niniejszego artykułu jest omówienie roli wojsk specjalnych w ewentualnym konflikcie hybrydowym. Konflikt ten jako kombinacja działań konwencjonalnych oraz nieregularnych, wymusza na środowisku międzynarodowe podjęcie działań zmierzających do opracowania nowego, szczegółowego oraz kompleksowego podejścia, zapewniającego bezpieczeństwo oraz stabilność. Niewątpliwie terroryzm jest głównym atrybutem w rękach podmiotu asymetrycznego. Asymetria jest narzędziem oraz siłą terrorystów oraz źródłem ich sukcesów. Nie jest związana z żadnymi ustępstwami czy koncesjami. Głównym celem działania jest maksymalizacja strat przeciwnika, zaś jedynym ograniczeniem przemocy stają się bariery technologiczne i organizacyjne. I właśnie na te zagrożenia reagują Wojska Specjalne, posiadające szczególne predyspozycje do zapobiegania, zwalczania oraz reagowania na zjawiska o charakterze hybrydowym.

Słowa kluczowe: wojska specjalne, konflikt hybrydowy, terroryzm.

Wstęp

XXI wiek to czas nowych zagrożeń oraz wyzwań dla obszaru bezpieczeństwa międzynarodowego. Przyjęło się, że zakończenie zimnej wojny nie wyeliminowało wewnętrznych czy też regionalnych źródeł konfliktu. Nie zapewniło również trwałego pokoju na świecie.

Najpoważniejsze niebezpieczeństwo wśród nowych zagrożeń dla systemu międzynarodowego i bezpieczeństwa poszczególnych państw, stwarza zorganizowany terroryzm międzynarodowy, aczkolwiek stopień zagrożenia dla poszczególnych państw jest różny.

Działania terrorystyczne obecnie podobne są do działań partyzanckich, stąd między innymi członkowie niektórych ugrupowań terrorystycznych określani są mianem „partyzantów”, czy „zielonych ludzików” (np. separatysty na Ukrainie). Dzisiejsi partyzanci korzystają z najnowocześniejszych osiągnięć techniki i są w stanie prowadzić walkę z regularnymi oddziałami wojskowymi. Dlatego też tego typu działania zostały określone mianem konfliktu hybrydowego.

Pojawienie się nowych wyzwań w zakresie bezpieczeństwa oraz teorii opisujących nową rzeczywistość sprzyja rozwojowi konfliktów hybrydowych. Można przypuszczać, że w najbliższych latach obserwowujemy wzrost zaangażowania różnych państw w działania pośrednio oraz bezpośrednio związane z tym konfliktem. Narastać będzie liczba miejsc, w których konflikty te będą mogły wystąpić.

Globalna rewolucja informacyjna czy rozwój Internetu stały się podstawowymi przyczynami występowania szumów informacyjnych a w rezultacie problemów w zakresie definicyjnym pojęć. Sprzyja to zaciemnianiu ogólnych poglądów związanych z problematyką bezpieczeństwa. Występująca mnogość opinii oraz poglądów sprawia, że trudno odnaleźć sens danego zjawiska.

Jak więc we współczesnym świecie odnieść się do konfliktu hybrydowego? Zwiększenie ilości zagrożeń dla bezpieczeństwa powoduje, że ruch przeciwnika jest trudny do przewidzenia. Rozwijająca się dynamika działań jak i nieprzewidywalność reakcji stron konfliktu sprawia, że ani wyższość technologiczna ani doskonałość organizacyjna czy też przewaga psychologiczna nie dają gwarancji zwycięstwa.

Konflikt hybrydowy będący kombinacją działań konwencjonalnych oraz nieregularnych sprawia, że środowisko międzynarodowe musi podjąć działania zmierzające do opracowania nowego, szczegółowego oraz kompleksowego podejścia, które zapewni bezpieczeństwo oraz stabilność.

Obowiązujące dotychczas wzorce doktrynalne prezentujące prowadzenie działań militarnych utraciły swoją aktualność. Nie można ich bezpośrednio przełożyć na obecną rzeczywistość i skonfrontować z przeciwnikiem hybrydowym.

W obliczu konfliktu hybrydowego, który stanowi realne zagrożenie dla bezpieczeństwa zarówno w wymiarze narodowym, regionalnym oraz globalnym większość państw powinna w swoich działaniach koncentrować się na wzmocnieniu potencjału obronnego.

Konieczne w tej sytuacji jest również zapewnienie mechanizmów współpracy pomiędzy wszystkimi służbami, organami oraz instytucjami zaangażowanymi w eliminację szeroko pojmowanych działań hybrydowych.

Celem artykułu jest zaprezentowanie roli jaką w konflikcie hybrydowym odgrywają Wojska Specjalne. Uporządkowanie oraz zweryfikowanie szeregu rozlicznych informacji związanych z przeciwdziałaniem zagrożeniom o charakterze hybrydowym posłuży przybliżeniu kwestii bezpośrednio związanych z ochroną bezpieczeństwa. Tekst ten umożliwi poznanie niektórych faktów oraz ciekawostek związanych z nową strategią oraz taktyką w zakresie zwalczania zagrożeń hybrydowych.

1. Istota konfliktu hybrydowego

Hybrydowość – termin wywodzący się od łacińskiego słowa hybryda – „mieszaniec” jednoznacznie wskazuje na osobnika powstałego w wyniku skrzyżowania dwóch, genetycznie różnych podmiotów należących do różnych gatunków, ras czy odmian [11].

Na potrzeby artykułu przyjęto, że hybryda jest połączeniem elementów o różnym pochodzeniu czy też strukturach. Odnosząc się zaś do konfliktu hybrydowego należy przyjąć, że jest on mieszanką najskuteczniejszych form oraz metod prowadzenia działań.

Konflikt hybrydowy będący kombinacją działań konwencjonalnych oraz nieregularnych wymusza na siłach zbrojnych przygotowanie do prowadzenia klasycznych operacji wojskowych przy jednoczesnym podjęciu wielopoziomowych działań militarnym oraz pozamilitarnym. W konflikcie tym tradycyjne pole bitwy zostało zastąpione przestrzenią, w której dojdzie do konfrontacji militarnej zaś role uczestników nie zostały zdefiniowane oraz na stałe przypisane.

W odniesieniu do współczesnych konfliktów zbrojnych hybrydyzacja rozumiana jest przede wszystkim jako współistnienie elementów klasycznych konfliktów zbrojnych oraz wojen „ponowoczesnych”, starcia narodowych armii oraz konfliktów asymetrycznych, super-technologii wojskowych i prymitywnych broni, sporów o tożsamość oraz wartości [5].

Nie ulega wątpliwości, że hybrydowość ze względu na swoją cechę dysfunkcjonalną w zakresie założeń strategicznych, planowania operacyjnego oraz prowadzenia działań operacyjno-taktycznych utrudnia integrowanie formacji, jednostek oraz związków operacyjno-taktycznych sił zbrojnych.

Można założyć, że wojna hybrydowa to połączenie działań o charakterze partyzanckim z nowoczesną technologią. Jej cech

Tab. 1. Istota przeciwnika asymetrycznego [12]

Przeciwnik symetryczny (państwowy)	Przeciwnik asymetryczny (niepaństwowy)	
	Cechy polityczno-prawne	
<ul style="list-style-type: none"> • podmiot prawa międzynarodowego; • uczestnicy konfliktu mają status kombatanta; • obszar prowadzenia działań jest określony; • przestrzega prawa międzynarodowego. 	Legalny	Nielegalny
	<ul style="list-style-type: none"> • określonego obszaru podlegającego jego jurysdykcji; • posiada uznane struktury władzy; • uczestnicy konfliktu mają status kombatanta; • obszar prowadzenia działań jest określony; • przestrzega prawa międzynarodowego; • prowadzi działania za pomocą dostępnych prawnie środków walki. 	<ul style="list-style-type: none"> • nie posiada określonego obszaru podlegającego jego jurysdykcji; • nie posiada uznanych struktury władzy; • uczestnicy konfliktu nie mają status kombatanta; • obszar prowadzenia działań nie jest określony; • prowadzi działania za pomocą dostępnych dla siebie środków walki; • nie przestrzega prawa międzynarodowego.
	Podmioty i formy działania	
	<ul style="list-style-type: none"> • legalnie działające podmioty gospodarcze; • firmy gospodarcze; • niezależne agencje ratingowe. 	<ul style="list-style-type: none"> • nielegalne imigracje; • terroryzm; • zorganizowana przestępczość; • proliferacja broni masowego rażenia; • piractwo morskie.
	Przeciwnik hybrydowy	

charakterystyczną jest powszechne występowanie aktów terroryzmu jak i różnorodnych form przestępczości kryminalnej [6].

W trakcie działań hybrydowych kluczowe znaczenie odgrywają działania asymetryczne, które pozwalają niwelować przewagę przeciwnika w walce zbrojnej. Zaliczamy do nich wykorzystanie sił specjalnych oraz wewnętrznej opozycji dla stworzenia stałego frontu na całym terytorium wrogiego państwa, oddziaływanie informacyjne, a także stale zmieniające się formy oraz sposoby oddziaływania [1].

Zwrócić należy uwagę na zacieranie się granic pomiędzy strategicznym, operacyjnym oraz taktycznym poziomem działań. Zachwiany zostaje również podział pomiędzy działaniami ofensywnymi oraz defensywnymi. Kluczowe staje się bezkontaktowe oddziaływanie na przeciwnika umożliwiające osiągnięcie założonych celów operacji czy walki.

Hybrydowy przeciwnik w swoich działaniach stosował będzie zaawansowane systemy technologiczne, które umożliwią mu osiągnięcie własnych celów.[8]

Tendencje związane z zacieraniem się różnic w sposobach percepcji poszczególnych elementów składowych konfliktów, ich diagnozowania oraz analizowania, a także zakresu oddziaływania konfliktu na środowisko narodowe i międzynarodowe sprawia, że obowiązujące wzorce doktrynalne straciły na aktualności. Konieczne jest w tej sytuacji podjęcie prac nad opracowaniem nowych podstaw doktrynalnych umożliwiających właściwe ustosunkowanie się do nowej rzeczywistości w tym konfrontacji z przeciwnikiem hybrydowym.

2. Hybrydowy przeciwnik

W konflikcie hybrydowym głównym podmiotem działań jest przeciwnik asymetryczny. Przy wykorzystaniu niekonwencjonalnych sposobów oraz narzędzi walki zaskakuje przeciwnika zastosowanymi środkami. Używa tych tanich i nieskomplikowanych - często własnej roboty oraz niezwykle nowoczesnych. Sprzyja to rozwojowi terroryzmu, co potwierdzają ostatnio przeprowadzone ataki w Europie.

Przeciwnika asymetrycznego pod względem kryterium legalności można podzielić na dwie grupy - legalnego oraz nielegalnego.

Przeciwnik nielegalny to przede wszystkim masy ludzkie, które używają siły, aby polepszyć swoją sytuację ekonomiczną, narzucić swoje poglądy lub rozwijać nielegalną działalność przestępczą. Celem ich działań jest zmiana statusu socjalnego.

Przeciwnik legalny z kolei to przeciwnik niepaństwowy, który swoje istnienie i działalność opiera na prawie gospodarczym. Są

to przede wszystkim legalnie działające podmioty gospodarcze. Ich potencjał umożliwia swobodne oddziaływanie na lokalną lub regionalną sytuację, często za zgodą lub przyzwoleniem innych podmiotów [12].

Jako przeciwnika asymetrycznego w sferze militarnej często wyróżnia się firmy ochroniarskie, zazwyczaj określane jako *Private Military Organizations*, *Private Military Companies* lub *Private Military Contractors*. Podmioty te charakteryzują się dużą dyspozycyjnością, mobilnością oraz elastycznością co znacząco podwyższa ich znaczenie na rynku. W związku z tym coraz częściej obserwujemy na rynku rozwój outsourcingu militarnego. Idąc za słowami A. Tofflera stwierdzić należy, że za 20 lub 30 lat, organizacje pozarządowe dysponować będą swoimi armiami, z których usług korzystać będzie m.in. Organizacja Narodów Zjednoczonych [13].

Istotę przeciwnika asymetrycznego w zakresie współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa prezentuje tabela 1.

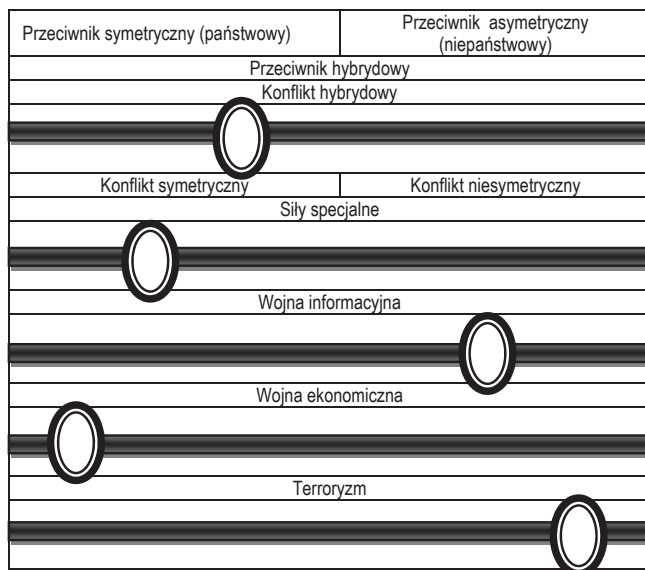
3. Terroryzm elementem konfliktu hybrydowego

Problematyka terroryzmu jest niezwykle istotnym zagadnieniem polskiej polityki bezpieczeństwa. Pomimo, iż jest to specyficzny rodzaj zagrożenia, często pomijany i niejednokrotnie niedoceniany w całokształcie problematyki bezpieczeństwa, to stanowi główne wyzwanie dla pracowników instytucji zajmujących się tą kwestią.

Niejednokrotnie zagrożenie to, traktowane jest jako integralna część konfliktu hybrydowego.

Współczesne zagrożenia terrorystyczne dla Polski są następstwem zagrożeń pojawiających się w Europie i na świecie. Fakt, że Polska nie była do tej pory celem zamachów terrorystycznych może oznaczać w praktyce brak odpowiedniego przygotowania społeczeństwa do radzenia sobie z tym zagrożeniem oraz równoczesny brak doświadczenia instytucji i organów państwowych do reagowania w przypadku ich wystąpienia. Globalny wymiar zagrożeń terrorystycznych oraz ich permanentny charakter są bezdyskusyjne we współczesnym świecie. Państwa muszą więc podejmować działania mające na celu przeciwdziałanie im oraz ich zwalczanie. Aby skutecznie reagować na zagrożenia terrorystyczne niezbędne jest wypracowanie szeregu działań przez państwo, które przyczynią się do wzmocnienia systemu antyterrorystycznego RP. Dzięki temu stan przygotowania na pojawienie się ewentualnego zagrożenia znacznie wzrośnie. W planowaniu tych przedsięwzięć nie należy zapominać o podnoszeniu świadomości społecznej na temat: charakteru tego zagrożenia, zasad zachowania w przypadku jego wystąpienia oraz

Tab. 2. Elementy konfliktu hybrydowego [12]

form jak i środków zaangażowania państwa w przeciwdziałanie i zwalczanie terroryzmu.

W związku z tym, co jest traktowane za integralną częścią konfliktu hybrydowego?

Obecnie do głównych przesłanek świadczących o wystąpieniu konfliktu hybrydowego zaliczyć należy: [12]

- ♦ działania sił specjalnych;
- ♦ wykorzystanie najnowszych technologii;
- ♦ wojnę informacyjną;
- ♦ wojnę ekonomiczną;
- ♦ terroryzm.

Natężenie wyżej wyszczególnionych czynników konfliktów hybrydowych jest różne w zależności od charakteru występującej sytuacji. Zależność ta zobrazowana została w tabeli 2.

Zestawienie to prezentuje sytuację ogólną, która określa stopień zaangażowania przeciwnika symetrycznego i niesymetrycznego w konflikt hybrydowy. Ponadto ukazuje ono intensywność z jaką elementy konfliktu hybrydowego wpływają na niego.

Niewątpliwie terroryzm jest głównym atrybutem w rękach podmiotu asymetrycznego.

Według C. Rutkowskiego asymetria – jest narzędziem oraz siłą terrorystów - źródłem ich sukcesów. [...] Wykorzystanie asymetrii pozytywnej oraz przeciwdziałanie asymetrii negatywnej powinno stanowić kanwę projektowania wizji oraz koncepcji strategicznych składających się na strategię militarną oraz strategię bezpieczeństwa państwa, a także plan każdego działania. Asymetria musi zacząć służyć NAM, a nie terrorystom. Musimy ją odwrócić i nauczyć się tworzyć ją celowo oraz sprawnie wykorzystywać. To sprawa zasadnicza” [10].

Jak więc przejść w obliczu dysproporcji współczesnego świata do normalności? Należy zacząć od zmian myślenia – zmiany punktu postrzegania świata w aspekcie terroryzmu.

Terroryzm jest problemem globalnym, dlatego też szczególne znaczenie odgrywa tu współpraca krajów, od której nie ma odwrotu. „Terroryzm jest złem obiektywnym oraz bezwzględny” i do jego zwalczania potrzeba wspólnej strategii, która zidentyfikuje i wyjaśni logikę terroryzmu.

Rysunek 1 wyjaśnia istotę terroryzmu, zgodnie z którą istnieje ścisła zależność między podłożem, bazą terroryzmu oraz wyznaczonymi celami politycznymi. Nie ulega więc wątpliwości, że terroryzm

jest taktyką zarówno w strategiach aktorów jak i reżyserów współczesnego zglobalizowanego świata. Dlatego też cele polityczne terroryzmu są ściśle związane z jego destrukcyjnym oddziaływaniem na władzę, jej organy oraz przedstawicieli a co za tym idzie z destabilizacją życia społecznego, gospodarczego i politycznego w państwie [7].

Kim są więc terroryści? Terroryści to ludzie, którzy w imię swoich motywów oraz celów stosują przemoc a także zbrodnie. Nie przywiązują oni wagi do liczby ofiar, czy skali zniszczeń, jakie powodują przez swoje działanie. Im bardziej spektakularnie tym lepiej. Nie stosują tradycyjnych metod woli. Zaskakują, nie uznają żadnych granic, ani zasad etycznych. Terroryzm to forma starcia asymetrycznego, a przemoc ma w nie charakter strategiczny. Nie jest związana z żadnymi ustępstwami czy koncesjami. Głównym celem działania jest maksymalizacja strat przeciwnika, zaś jedynym ograniczeniem przemocy stają się bariery technologiczne i organizacyjne.

W związku z powyższym aby skutecznie reagować na zagrożenia o charakterze hybrydowym w tym terroryzm niezbędne staje się wypracowanie strategii, która określi sposób postępowania przez państwo. Dzięki temu stan przygotowania na pojawienie się ewentualnego zagrożenia znacznie wzrośnie. W planowaniu tych przedsięwzięć nie należy zapominać o podnoszeniu świadomości społecznej na temat: charakteru tego zagrożenia, zasad zachowania w przypadku jego wystąpienia oraz form jak i środków zaangażowania państwa w przeciwdziałanie i zwalczanie terroryzmu [2].

4. Konflikt na Ukrainie i walka z Państwem Islamskim

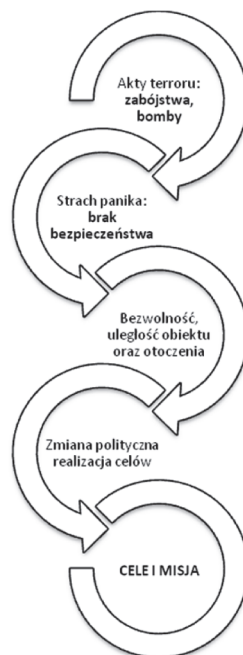
Konflikt hybrydowy nie jest pojęciem nowym. Obecnie kojarzony jest głównie z walkami trwającymi na Ukrainie oraz działaniami podejmowanymi przez Państwo Islamskie. Organizacja Państwo Islamskie - samozwańczy kalifat, powstała w dniu 29 czerwca 2014 roku, i w dalszym ciągu przeprowadza największą liczbę ataków, skutkujących bardzo dużą liczbą ofiar oraz rannych. Celem działania ugrupowania terrorystycznego jest ustanowienie państwa wyznaniowo opartego o zasady szariat (nie uznaje rozdziału życia świeckiego od religijnego), na terytorium państwowym Iraku, Syrii oraz Libanu.

Charakter działań terrorystycznych aktualnie jest podobny do działań partyzanckich, dlatego też, członkowie niektórych organizacji terrorystycznych określani są mianem „partyzantów”, czy „zielonych ludzików” (separatyści na Ukrainie). Dzisiejsi partyzanci korzystają z najnowocześniejszych osiągnięć techniki i są w stanie prowadzić walkę z regularnymi oddziałami wojskowymi.

zacji terrorystycznych określani są mianem „partyzantów”, czy „zielonych ludzików” (separatyści na Ukrainie). Dzisiejsi partyzanci korzystają z najnowocześniejszych osiągnięć techniki i są w stanie prowadzić walkę z regularnymi oddziałami wojskowymi.

4.1. Cele wojny hybrydowej

Działania hybrydowe realizowane są z różnych pobudek. W odniesieniu do Rosji chodziło przede wszystkim o zdestabilizowanie państwa ukraińskiego bez wszczynania otwartej wojny. Jaki był cel? Przede wszystkim uniemożliwienie w perspektywie długofalowej integracji tego kraju z UE i NATO.

Rys. 1. Łańcuch terroryzmu [7]

Państwo Islamskie z kolei w swoich działaniach kierowało się mottem stworzenia podwalin pod budowę globalnego kalifatu. W swoich działaniach zastosowało elementy konfliktu hybrydowego, gdyż nie posiadało wystarczającej siły militarnej, ekonomicznej oraz politycznej, do prowadzenia konwencjonalnych działań zbrojnych na dużą skalę.

Świadczy to o niejednoznaczności charakteru działań w zakresie konfliktu hybrydowego. Wzajemne przenikanie się stanu wojny oraz pokoju sprawia, że pojawiają się trudności w prawnym wyjaśnieniu czym konflikt hybrydowy jest.

4.2. Militarne i niemilitarne metody w konflikcie hybrydowym

Wśród militarnych metod prowadzenia wyróżnić należy:

- ◆ konwencjonalne działania zbrojne,
- ◆ akty terroryzmu,
- ◆ działania nieregularne.

Działania te wykorzystuje się z różną intensywnością oraz na różnych etapach konfliktu.

Działania niemilitarne mają na celu w szczególności oddziaływanie zarówno na ludność cywilną jak i społeczność międzynarodową. Osłabienie woli oporu, zwiększenie poziomu niezadowolonego społecznego oraz zniechęcenia doprowadzić ma do zakończenia konfliktu zgodnie z wolą agresora.

Do głównych metod prowadzenia wojny hybrydowej zaliczyć należy [15]:

- ◆ presję ekonomiczną – rozumianą jako naciski polegające na groźbie wprowadzenia embarga, wysokich ceł na importowane produkty z państwa, wobec którego prowadzone są działania hybrydowe, lub z krajów udzielających mu wsparcia lub odciążenia dostaw surowców strategicznych;
- ◆ aktywność służb specjalnych – polegająca na gromadzeniu informacji przez budowanie siatek wywiadowczo-sabotażowych realizujących działania na terytorium atakowanego państwa;
- ◆ działania ofensywne w cyberprzestrzeni – polegające na paraliżowaniu funkcjonowania państwa atakowanego przez hakerów lub aktywistów;
- ◆ wielokierunkowe działania dyplomatyczne - prowadzone w celu dyskredytowania wizerunku państwa atakowanego oraz budowania politycznego lobby w organizacjach międzynarodowych, których celem jest uniemożliwienie reakcji z ich strony lub łagodzenia wprowadzanych przez nie sankcji ekonomicznych oraz politycznych.

4.3. Działania propagandowo-informacyjne

Działania informacyjno – propagandowe, umiejętnie zorganizowane mają na celu przede wszystkim podporządkowanie elit oraz społeczeństw innych państw w niezauważalny sposób, przy wykorzystaniu różnych tajnych oraz jawnych kanałów (służb specjalnych, dyplomatycznych, medialnych), oddziaływania psychologicznego, dywersji ideologicznej i politycznej [4].

Działania te odgrywały, odgrywają i w dalszym ciągu będą odgrywać kluczową rolę w działaniach hybrydowych.

Nie ulega wątpliwości, że to Rosjanie są pionierami w nowoczesnych działaniach propagandowo – informacyjnych. System organów państwowych, instytucji naukowych jak i powiązanych z nimi mediów, który stworzyli odpowiada z wypracowanie strategii, która w znaczny sposób ułatwia prowadzenie i koordynowanie działań w walce informacyjnej. Wśród głównych zadań systemu wyszczególniono manipulowanie poglądami społeczeństwa oraz oddziaływanie na całą społeczność międzynarodową zgodnie z interesami atakującego.

Działanie propagandowe grup terrorystycznych charakteryzują się mniejszym poziomem instytucjonalizacji. W swoich działaniach wykorzystują najnowsze zdobycze technologiczne. Grupy te koncentrują się na dotarciu do radykalnych wyznawców islamu. Mobilizują oraz konsolidują bojowników. Głównym polem oddziaływania grup terrorystycznych jest Internet. To tam umieszczane są:[4]

- ◆ filmy instruktażowe pokazujące krok po kroku jak skonstruować bombę, raketę, jak obsługiwać broń;
- ◆ materiały propagandowe zawierające groźby ataków terrorystycznych, wzywające do przeprowadzenia indywidualnych zamachów terrorystycznych, pokazujące egzekucje na „niewiernych” ;
- ◆ e-magazyny – czasopisma skierowane przede wszystkim do odbiorców w państwach zachodnich, zawierające treści ekstremistyczne, religijne.

Wszystko to sprawia, że narażone na oddziaływanie propagandowo – informacyjne są coraz większe grupy odbiorców. Dlatego też coraz częściej trudniej jest w warunkach szybkiego rozwoju technologicznego oddzielić prawdę od propagandy.

4.4. Elementy efektywnego prowadzenia konfliktu hybrydowego

Jakie warunki powinny zostać spełnione aby można było efektywnie prowadzić konflikt hybrydowy? Niewątpliwie jest to pytanie na które większość z nas chciałaby poznać odpowiedź. Odpowiedź jest na pozór oczywista.

Pierwszym z warunków, który należy spełnić jest wystąpienie poważnego kryzysu w państwie, który zostanie wykorzystany jako cel ataku. Dlaczego? Ponieważ w sytuacji gdy atakowane państwo nie jest w stanie wypełniać swoich podstawowych funkcji, ma poważne trudności z ich pełnieniem, władzy brakuje legitymizacji a całe społeczeństwo jest nie tylko skonfliktowane ale również podzielone, wówczas stosowanie działań hybrydowych jest uzasadnione i ma gwarancje powodzenia. Państwo nie jest w stanie przeciwstawić się agresji przeciwnika, gdyż cała administracja państwowa, wojsko i służby bezpieczeństwa nie funkcjonują we właściwy sposób [15].

Drugim warunkiem niezbędnym do skutecznego prowadzenia działań jest występowanie na terenie państwa atakowanego mniejszości religijnych lub narodowych, które utożsamiają się z agresorem oraz stanowią znaczną część całego społeczeństwa. Poprzez zastosowanie techniki resentymentu, podmiot będący agresorem jest w stanie manipulować działaniami mniejszości, angażować ich w prowadzenie szeregu operacji zarówno wojskowych jak i wywiadowczych. Często też agresor jest w stanie inspirować ruchy separatystyczne, radykalne oraz ekstremistyczne.

Trzecim i najważniejszym warunkiem jest możliwość dotarcia z określonym przekazem propagandowym do ludności państwa atakowanego. Żeby wygrać wojnę hybrydową należy wygrać bitwę w umyśle przeciwnika. Jak to zrobić? Wykorzystać wolny rynek mediów, na którym agresor ma silną pozycję lub nowoczesne technologie telekomunikacyjne, które umożliwią rozpowszechnienie materiału propagandowo – informacyjnego. Co dalej – siła przekazu jest tak wielka, że niepotrzebna nic więcej. Cały świat obiegnie przekaz agresora. A przy jednoczesnym spełnieniu wyżej wymienionych warunków można liczyć na skuteczność działań hybrydowych [15].

5. Misja wojsk specjalnych

Misją Wojsk Specjalnych jest prowadzenie operacji specjalnych zarówno w kraju jak i poza jego granicami w okresie pokoju, kryzysu i wojny. Prowadzone, we współdziałaniu z siłami konwencjonalnymi lub samodzielnie operacje mogą mieć znaczenie strategiczne lub operacyjne.

Wojska Specjalne poprzez swoją działalność służą państwu polskiemu i społeczności międzynarodowej. Ich kluczowym zadaniem jest zapewnienie szeroko pojmowanego bezpieczeństwa. Swoje cele realizują poprzez podejmowanie własnych działań, sojuszniczą współpracę i kooperację ze wszystkimi organizacjami oraz państwami zainteresowanymi rozwijaniem międzynarodowego bezpieczeństwa i współpracy. Dzięki profesjonalnemu wyszkoleniu reagują na pojawiające się zagrożenia oraz gwarantują obywatelom jakże istotne w codziennym życiu poczucie bezpieczeństwa. Jako kluczowy element systemu obronnego państwa, siły zbrojne uczestniczą w wypełnianiu założeń polityki obronnej kraju, co znacząco wpływa na podniesienie jego poziomu bezpieczeństwa [3].

Z prawnego punktu widzenia należy stwierdzić, iż terroryzm jest przestępstwem. Jest on czymś więcej niż pojedynczym aktem przestępczym. To jeden z elementów walki hybrydowej, zagrażającej żywotnym interesom państw w stosunku, do których jest wymierzony. W związku z tym państwa aby zwalczać owe zjawisko wykorzystują wszystkie możliwe sposoby, a wśród nich narzędzia militarne [2].

Jak najlepiej walczyć z zagrożeniami hybrydowymi? Wykorzystując do tych działań Wojska Specjalne, które realizują szereg operacji specjalnych obejmujących trzy podstawowe rodzaje zadań bojowych. Wśród nich są: akcje bezpośrednie, rozpoznanie specjalne oraz wsparcie militarne. Zaprezentowany sposób klasyfikacji odzwierciedla jednolitą doktrynę operacji specjalnych, która została wdrożona dla wszystkich państw członkowskich NATO.

W ramach struktury Wojsk Specjalnych RP, funkcjonują takie jednostki jak: GROM, FORMOZA, Jednostka Wojskowa Komandosów, Jednostka Wojskowa AGAT oraz NIL.

Główny trzon potencjału bojowego zapewnia Jednostka Wojskowa GROM, która została sformowana 13 lipca 1990 roku. Jednostka jest przygotowana jest do prowadzenia szerokiej gamy operacji specjalnych: działań ratunkowych, akcji bezpośrednich oraz antyterrorystycznych, ze względu na swój uniwersalny charakter jest w stanie prowadzić operacje w każdych warunkach.

GROM prowadził operacje wspólnie z jednostkami amerykańskimi: Delta Force, SEALs oraz brytyjską – SAS.

Jednostka Wojskowa Komandosów – taką nazwę uzyskała w roku 2011, natomiast jej geneza sięga roku 1961, jest wyspecjalizowana w prowadzeniu działań w środowisku lądowym oraz przybrzeżnym.

FORMOZA - Morski Zespół Bojowy Wojsk Specjalnych, jego tworzenie rozpoczęto w roku 1974. Jednostka zdolna jest do wykonywania zadań zarówno na morzu jak i środowisku przybrzeżnym.

Jednostka Wojskowa AGAT, przeznaczona jest do zapewnienia wsparcia operacji specjalnych w układzie narodowym oraz sojuszniczym. Jej szczególną cechą jest wyposażenie w ciężkie systemy uzbrojenia, które w pozostałych jednostkach nie występują.

Jednostka Wojskowa NIL, jej tworzenie rozpoczęto w 2009 r., jako Jednostki Wsparcia Dowodzenia i Zabezpieczenia Wojsk Specjalnych. 31 lipca 2009 roku, Minister Obrony Narodowej nadał jednostce imię patrona - gen. bryg. Augusta Emila Fieldorfa „Nila”.

Podstawowym zadaniem jednostki, jest zabezpieczenie Wojsk Specjalnych w zakresie wsparcia informacyjnego, dowodzenia i łączności, zabezpieczenia logistycznego oraz zakupów uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Ze względu na swoją specyfikę, jednostka ta jest w stanie wspierać operacje specjalne prowadzone w każdym środowisku. Profesjonalne wyszkolenie żołnierzy gwarantuje także prowadzenie operacji w każdej ze stref klimatycznych.

Zgodnie z dokumentami ONZ oraz NATO, operacje pokojowe, humanitarne, kryzysowe oraz militarne, muszą być zabezpieczone

przez jednostki działań psychologicznych. W SZ RP funkcjonuje od 2002 roku, Centralna Grupa Działań Psychologicznych (CGDP) – jest jednostką specjalną, podległą Dowódcy Generalnemu Rodzajów Sił Zbrojnych. Zapewnia prowadzenie działań psychologicznych, we wszystkich rodzajach działań, na szczeblu operacyjnym i taktycznym, wydziela 2 Korpusne Elementy Wsparcia Psychologicznego, 4 Dywizyjne Elementy Wsparcia Psychologiczne, ponadto brygadowe i taktyczne elementy dla SZ RP oraz wyspecjalizowane elementy wsparcia psychologicznego do sojuszniczych sił NATO. Jednostka wydzielała Dywizyjny Element Wsparcia Psychologicznego podczas operacji Iracka Wolność oraz dla sił ISAF w Afganistanie.

Operacje Wojsk Specjalnych zabezpiecza 7. Eskadra Działań Specjalnych, która została sformowana w 2010 roku, prowadzi działania na terenie kraju jak i poza granicami. Jednostka posiada na wyposażeniu śmigłowce Mi-17TU oraz Mi-17-1V.

Wojska Specjalne przygotowane są do udziału w strategicznej operacji obronnej w ramach „zagwarantowania obrony państwa i przeciwstawienia się agresji”. Ponadto uczestniczą w operacjach humanitarnych oraz w procesie budowania międzynarodowej stabilizacji. Nie można również zapomnieć o misjach na rzecz wspierania bezpieczeństwa wewnętrznego oraz pomocy społeczeństwu [9].

Podstawą skutecznej działalności Wojsk Specjalnych jest ich współdziałanie z siłami konwencjonalnymi. Należy tu zaznaczyć, że prawie wszystkie ich misje wspierane są przez wojska komponentu lądowego, powietrznego i morskiego. Wsparcie to ma bardzo różnorodny charakter. Raz oscyluje wokół wsparcia ogniowego raz wokół transportu powietrznego. Ta relacja z kolei stanowi podstawę synergii operacji połączonych.

Wojska Specjalne współdziałają z Żandarmerią Wojskową w zakresie zadań, mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa na terenie kraju jak i poza nim. Jako wyspecjalizowane jednostki biorą także udział w działaniach antyterrorystycznych. To jedna z najważniejszych płaszczyzn możliwego współdziałania pomiędzy żandarmami i „specjalsami”.

Działania wyprzedzające stosowane w celu nie dopuszczenia do wystąpienia zagrożenia terrorystycznego, traktowane są jako skuteczna walka z tym problemem. Nie można zapominać również o odpowiednim przygotowaniu się do reagowania na nie, gdy system przeciwdziałania okaże się niewystarczający [9].

Wojska Specjalne dysponują największym potencjałem przeznaczonym do działań przeciwterrorystycznych. W ramach operacji antyterrorystycznych wykonują takie zadania jak: fizyczne zwalczanie terroryzmu, rozpoznanie specjalne obiektów oraz neutralizację sprzętu, infrastruktury oraz obiektów wykorzystywanych przez terrorystów [9].

Żandarmeria Wojskowa z kolei prowadzi działania operacyjno-rozpoznawcze, wzmacnia ochronę określonych obiektów oraz zapewnia izolację danej przestrzeni, dokonuje kontroli osób, bagażu i pojazdów, wspiera działania służb cywilnych.

Aby skutecznie zwalczać zagrożenia terrorystyczne należy określić wspólną płaszczyznę działań pomiędzy tymi formacjami. Jedną z nich mogą być wspólne ćwiczenia a także zaangażowanie w realizację określonych zadań oraz przedsięwzięć [2].

Kluczowe znaczenie odgrywa tutaj wymiana informacji o zagrożeniach terrorystycznych. W obszarze tym Żandarmeria Wojskowa posiada duże możliwości. Dzięki ustawowym uprawnieniom do współpracy z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Biurem Ochrony Rządu, Policją, Strażą Graniczną itd., może gromadzić oraz przetwarzać kluczowe informacje o zagrożeniach terrorystycznych. Formacja ta wchodzi w skład Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych. Wśród zadań tego zespołu należy wymienić

monitorowanie zagrożeń o charakterze terrorystycznym, ich ocenę, analizę, przedstawianie opinii oraz wniosków w tym zakresie Radzie Ministrów [14].

Wspólne działania to podstawa do prac skierowanych przeciwko zagrożeniom terrorystycznym. Wielopłaszczyznowe relacje między Wojskami Specjalnymi oraz Żandarmerią Wojskową służą wzajemnemu wykorzystywaniu potencjałów dla osiągnięcia wspólnych celów oraz realizacji zadań w zakresie walki z terroryzmem.

Podsumowanie

Konflikty hybrydowe nie są zjawiskiem nowym. Wiele z elementów tych konfliktów było obecnych już w przeszłości. We współczesnym świecie coraz częściej obserwujemy ewolucję zachodzącą w dotychczasowym sposobie prowadzenia konfliktów. Przypuszcza się, że konwencjonalne działania zbrojne zostaną wyparte przez strategię wojny hybrydowej. Coraz częściej konflikty hybrydowe postrzegane są jako jedne z najskuteczniejszych metod osiągnięcia celów, przy jednoczesnym zmniejszeniu kosztów politycznych, militarnych, ekonomicznych oraz wizerunkowych, które należałoby ponieść.

Wróg asymetryczny to podmiot rozproszony. Groźba ataku odwetowego w stosunku do niego nie spełnia swojej roli.

W obliczu tego zagrożenie niezbędne staje się stworzenie wyspecjalizowanych jednostek, które przeznaczone będą do eliminacji zagrożeń asymetrycznych. Największe efekty w redukcji zagrożenia stricte asymetrycznego osiągają niekonwencjonalne siły zbrojne, które działają w sposób szybki oraz zdecydowany. Niewątpliwie są to jednostki do zadań specjalnych – Polskie Wojska Specjalne, które sprawdzają się w eliminacji każdego z rodzajów zagrożeń. Działają szybko, sprawnie i skutecznie.

Jednostki te posiadają również szczególne predyspozycje do prowadzenia bezpośrednich działań przeciwko organizacjom terrorystycznym. Zagrożenia terrorystyczne, w tym kontekście traktowane są jako element konfliktu hybrydowego. Wiedza na temat asymetryczności świata stanowi więc podstawową strategię działań grup terrorystycznych. Zjawisko terroryzmu to w dalszym ciągu problem współczesnego świata. Cechuje się niezwykłą dynamiką zmian, dysponując tym samym zdolnościami do szybkiego dostosowywania się do ulegających zmianom sytuacji politycznych. Tradycyjna walka z terroryzmem wnosi więc pewien ładunek przemocy, łamiąc reguły życia społecznego, narażając osoby cywilne na cierpienie, zło, nieszczęścia, utratę zdrowia czy życia.

Choć katalog zagrożeń wpływających na bezpieczeństwo państwa w ostatnich latach znacznie się poszerzył to znaczenie wojska w ich eliminowaniu, w dalszym ciągu ma decydujące znaczenia. W związku z tym SZ RP muszą stawić czoła zagrożeniom asymetrycznym na terenie kraju. Pomimo, że do tej pory Polska nie stała się celem ataków terrorystycznych to jest przygotowana do prowadzenia tych operacji na terenie państwa.

W obliczu współczesnych zagrożeń pozostaje pochylić się i zastanowić nad stworzeniem wspólnej strategii działań. Nasilające się ataki terrorystyczne skłaniają do głębszej refleksji nad środkami, metodami oraz instrumentami niezbędnymi do zapewnienia bezpieczeństwa we współczesnym świecie.

Koncepcja hybrydowości współczesnych wojen to próba sformułowania nowej analitycznej wykładni konfliktów zbrojnych, niezbędna do ich eliminacji.

Należy jednak zaznaczyć, że tylko efektywna współpraca oraz koordynacja działań zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym jest podstawowym krokiem w stworzeniu spójnego systemu prawnego, który zapewni właściwą płaszczyznę działań dla zwalczania konfliktów hybrydowych.

Bibliografia:

1. Banasik M, Parafinowicz R., *Teoria i praktyka działań hybrydowych*, Zeszyty Naukowe AON nr 2(99) 2015.
2. Bielecka J, Nowacki G., *Zasady użycia SZ RP w zwalczaniu zagrożeń terrorystycznych*, „Autobusy – Technika, Eksploatacja, Systemy Transportowe” 2018, nr 4.
3. Bielecka J., Nowacki G., *System Obronny państwa w kontekście walki z terroryzmem*, [w:] *Dylematy współczesnej obronności Polski. Polityczne i militarne aspekty obronności państwa*, wyd. Adam Marszałek 2017 r.
4. Darczewska J., *Anatomia rosyjskiej wojny informacyjnej. Operacja krymska – studium przypadku*, Warszawa 2014.
5. Gruszczak A., *Hybrydowość współczesnych wojen*: www.bbn.gov (dostęp 15.05.2019).
6. Hoffman F. G., *Conflicts in the 21st Century: The Rise of Hybrid Wars*, Potomac Institute for Policy studies, Arlington 2007 r., s. 14, Peters R., *Hybrid threats: reconceptualizing the evolving character of modern conflict*, „Strategic Forum” 2009, nr 240.
7. Jaruszewski W., *Terroryzm w dobie współczesnych konfliktów*, Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych.
8. Nemeth W. J., *Future War and Chechnya: A Case for Hybrid Warfare*, Naval Postgraduate School, Monterey, June 2002.
9. Pacek B.(red.), *Wojska Specjalne w systemie obronnym RP – aspekty organizacyjne, doktrynalne i modernizacyjne*, AON, Warszawa 2013.
10. Rutkowski C., *Terroryzm – patologia społeczna XXI wieku. Nowe wyzwania dla międzynarodowego bezpieczeństwa*, [w:] J. Gotowała (red. nauk.) *Terroryzm – rola sił zbrojnych w zwalczaniu zjawiska*, Materiały z konferencji naukowej 26.10.2005 r., AON, Warszawa 2006.
11. *Słownik wyrazów obcych*, PWN, Warszawa 1980.
12. Stelmach J., *Reagowanie na zamachy terrorystyczne*, Warszawa 2016.
13. Toffler A., *Następne wojny stoczą ze sobą prywatne armie*, „Dziennik Polska”, Europa, Świat, 20.04.2006 r.
14. www.antyterroryzm.gov.pl/CAT (dostęp: 15.05.2019).
15. https://www.abw.gov.pl/pl/pbw/publikacje/przeglad-bezpieczenstwa-4/1213,Przeglad-Bezpieczenstwa-Wewnetrznego-WYDANIE-SPECJALNE.html (dostęp: 15.05.2019).

The Role of the Special Forces in Hybrid Conflict

The purpose of this article is to discuss the role of special forces in possible hybrid conflict. This conflict, as a combination of conventional and irregular activities, forces the international environment to undertake activities aimed at developing a new, detailed and comprehensive approach, ensuring security and stability. Undoubtedly, terrorism is the main attribute in the hands of the asymmetrical subject. Asymmetry is the tool and strength of terrorists and the source of their successes. It is not associated with any concessions or concessions. The main objective of the action is to maximize the losses of the opponent, while the only limitation of the violence are technological and organizational barriers. And it is precisely these threats that are reacted by Special Forces with specific predispositions to prevent, combat and respond to hybrid phenomena.

Keywords: Special Forces, hybrid conflict, terrorism.

Autorzy:

mgr inż. Justyna Bielecka – doktorantka, Wojskowa Akademia Techniczna, Wydział Cybernetyki
dr hab. inż. **Gabriel Nowacki**, prof. WAT – Wojskowa Akademia Techniczna, Wydział Cybernetyki